

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Вх. №	52-654-11-49
Дата:	07 / 07 2026 г.

16.50
16.01

ДО

Г-ЖА МИХАЕЛА ДОЦОВА

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА 52-РОТО

НАРОДНО СЪБРАНИЕ

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 87, ал. 1 от Конституцията на Република България и чл. 70, ал. 1 ПОДНС внасяме законопроект за изменение и допълнение на Изборния кодекс с мотиви към него и предварителна оценка на въздействието, съгласно методологията, приложена към ПОДНС.

Молим, законопроектът да бъде представен за разглеждане и гласуване, съгласно установения ред.

Приложения:

1. Мотиви към законопроекта.
2. Оценка на въздействието.

ВНОСИТЕЛИ:

Стою Стоев

Николай Венков

Богдан Богданов

Татяна Суганова

Мерослав Иванов

Радослав Рибарски

Медо Михайлов

Богдан Петков

Йордан Терзийски

Бойко

Рамков

Великая

Великов

ПРОЕКТ!

ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ИЗБОРНИЯ КОДЕКС

(Обн. - ДВ, бр. 19 от 2014 г., в сила от 05.03.2014 г.; изм., бр. 35, 53 и 98 от 2014 г.; изм., бр. 79 от 2015 г.; изм. и доп., бр. 39, 57, 85 и 97 от 2016 г.; изм., бр. 20 и 85 от 2017 г.; изм., бр. 94 и 102 от 2018 г.; изм. бр. 17, 21, 29, 34, 60 и 61 от 2019 г.; изм. бр. 88 и 107 от 2020 г.; изм. бр. 36 и бр. 37 от 07.05.2021 г. с Решение № 5 от 27.04.2021 г. на КС на РБ по к. д. № 13 / 2019 г.; изм., бр. 58 от 2021 г. с Решение № 9 от 02.07.2021 г. на КС на РБ по к.д. № 9/2021 г.; изм., бр. 15 и 104 от 2022 г., изм., бр. 104 от 2023 г., изм. бр.85 от 2024 г., изм.. бр. 23 от 2026 г., изм. бр. 55 от 2026 г.)

§ 1. В чл. 3, ал. 3 след думите “инициативен комитет” се добавя “по Глава Осма от този кодекс”.

§ 2. В чл. 11, ал. 2 думите „чл. 14, ал. 2, 3, 4 и 5“ се заменят с „чл. 14, т. 2, 3 и 4“ .

§ 3. Чл. 14 се изменя по следния начин:

“Чл. 14. (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., бр. 57 от 2016 г., в сила от 22.07.2016 г., доп., бр. 85 от 2016 г., в сила от 28.10.2016 г., изм., бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Избирателните секции извън страната се образуват:

1. където има дипломатическо или консулско представителство;
2. извън т. 1 – при наличие на не по-малко от 40 избиратели, подали заявление по чл. 16, ал. 1; при избори за членове на Европейския парламент от Република България такива секции се образуват само в държави – членки на Европейския съюз;
3. в местата, в които на проведени до 5 години преди изборния ден избори е имало образувана поне една избирателна секция, в която са гласували не по-малко от 100 избиратели; списъкът на местата се обявява от Централната избирателна комисия не по-късно от 50 дни преди изборния ден; при избори за членове на Европейския парламент от Република България такива секции се образуват само в държави – членки на Европейския съюз;
4. извън местата по т. 1 – 3 по преценка на ръководителите на дипломатическите и консулските представителства въз основа на общия брой подадени заявления или на общия брой на гласувалите на предходни избори, включително и когато броят на подадените заявления за определено място е по-малък от 40; при избори за членове на Европейския парламент от Република България такива секции се образуват само в държави – членки на Европейския съюз; ръководителите на дипломатическите или консулските представителства на Република България изпращат мотивирано

предложение до Централната изборителна комисия не по-късно от 22 дни преди изборния ден.”.

§ 4. В чл. 28 се правят следните допълнения:

1. В ал. 3 се създава изречение второ: „Декларацията по образец се попълва и подписва пред членовете на секционната изборителна комисия.“
2. В ал. 4 се създава изречение второ: „Декларацията по образец се попълва и подписва пред членовете на секционната изборителна комисия.“

§ 5. В чл. 29 се правят следните допълнения:

1. В ал. 4 се създава изречение второ: „Декларацията по образец се попълва и подписва пред членовете на секционната изборителна комисия.“
2. В ал. 5 се създава изречение второ: „Декларацията по образец се попълва и подписва пред членовете на секционната изборителна комисия.“

§ 6. В чл. 30, ал. 3 се създава изречение второ: „Декларацията по образец се попълва и подписва пред членовете на секционната изборителна комисия.“

§ 7. В чл. 33, ал. 2 се създава изречение пето: „Декларациите по изречения първо, второ и трето се попълват и подписват пред членовете на секционната изборителна комисия.“

§ 8. В чл. 53, ал. 4 в изречение първо думите „две трети от присъстващите членове“ се заменят с „повече от половината от членовете й“.

§ 9. В чл. 66, ал. 1, т. 6 накрая се добавя „или кметски наместник;”

§ 10. В чл. 73 се създава ал. 3:

“(3) Решението на районната изборителна комисия, постановено по подаден сигнал, с което комисията не е установила нарушение на изборното законодателство, подлежи на оспорване и обжалване от подателя на сигнала по реда на ал. 1 и 2.”

§ 11. В чл. 88 се създава ал. 3:

“(3) Решението на общинската изборителна комисия, постановено по подаден сигнал, с което комисията не е установила нарушение на изборното законодателство, подлежи на оспорване и обжалване от подателя на сигнала по реда на ал. 1 и 2.”

§ 12. В чл. 89, ал. 1 числото „25” се заменя с числото „15“.

§ 13. В чл. 90, ал. 1 се създава изречение второ: “В една подвижна секционна изборителна комисия не може да гласуват повече от 30 изборители.”.

§ 14. В чл. 91 се правят следните изменения:

1. В ал. 3 цифрата “35” се заменя с цифрата „25“;
2. В ал.4, т.2 се отменя.
3. В ал. 9 цифрата “30” се заменя с цифрата „20“;

§ 15. Създава се чл.115а със заглавие “Несъвместимост” и следния текст:
„Чл.115а. За наблюдателите се прилагат ограниченията по чл. 66, ал.1.”

§ 16. В чл.118, ал.1 на края се добавя “и чл.120а;”

§ 17. Създава се чл.120а със заглавие “Несъвместимост” и следния текст:
“Чл.120а. За застъпниците се прилагат ограниченията по чл. 66, ал.1, т.2-7.”

§ 18. Създава се чл.124а със заглавие “Несъвместимост” и следния текст:
“Чл.124а. За представителите на партия, коалиция и инициативен комитет се прилагат ограниченията по чл. 66, ал.1, т.2-7.”

§ 19. В чл. 133 се правят следните изменения:

1. В ал.2 се правят следните изменения:
 - а) В т.1 след думите “съдебната й регистрация” се добавя “и номера на фирменото дело”;
 - б) В т.4. след думата “адрес” се добавя запетая и думите “електронна поща”.
2. В ал.3, т.1 и т.6 се отменят.

§ 20. В чл. 134, ал.1 след думата “извършва” се добавят думите “служебна справка в Софийски градски съд за актуалната регистрация и представителство на партията и в Сметната палата по чл. 37, ал. 1 от Закона за политическите партии за внесени финансови отчети на партията за всяка от последните три години, а за новорегистрираните партии - от датата на съдебната им регистрация, и”.

§ 21. В чл. 140 се правят следните изменения:

1. В ал.2 се правят следните изменения:

а) В т.1 след думите “за образуването ѝ” се добавя “ и пълното или съкратено наименование на партиите, участващи в нея съгласно съдебната им регистрация, както и номерата на фирмените им дела”;

б) В т.4. след думата “адрес” се добавя запетая и думите “електронна поща”.

2. В ал.3, т.1, б.”а” и б.”г” се отменят.

§ 22. В чл. 141, ал.1 след думата “извършва” се добавят думите “служебна справка в Софийски градски съд за актуалната регистрация и представителство на партията и в Сметната палата по чл. 37, ал. 1 от Закона за политическите партии за внесени финансови отчети на партията за всяка от последните три години, а за новорегистрираните партии - от датата на съдебната им регистрация и.”.

§ 23. Чл.147 се отменя и заглавието му се заличава.

§ 24. Чл.150 и заглавието му се изменят така:

“Заличаване на регистрацията на местните коалиции, регистрирани в общинската изборителна комисия

Чл. 150. Местните коалиции, регистрирани в общинската изборителна комисия, може да поискат заличаване на регистрацията им за участие в изборите не по-късно от 32 дни преди изборния ден. Заличаването се извършва по писмено заявление на съответната местна коалиция, подписано от лицата, които я представляват, или от изрично упълномощени от тях лица. Към заявлението местната коалиция прилага и решение за заличаване, подписано от лицата, представляващи партиите, съответно коалициите, включени в състава ѝ, или от изрично упълномощени от тях лица.”

§ 25. В чл.206 се правят следните изменения:

1. Ал. 1 се изменя така:

“(1) В изборителната секция изборителят гласува с бюлетина за машинно гласуване, освен в случаите по чл. 212, ал. 5 и чл. 269.”

2. Ал. 3 се изменя така:

“(3) Изборител, който гласува с бюлетина за машинно гласуване, не може да гласува с хартиена бюлетина.”

§ 26. В Чл. 208, ал.1 в началото преди думата “гласуването” се добавят думите “В случаите по чл. 212, ал. 5 и чл. 269”.

§ 27. В чл. 212 се правят следните изменения:

1. в ал.1 думите “може да” се заличават;
2. в ал.4 думите “бюлетина от машинно гласуване” се заменят с “контролна разписка” ;

§ 28. В чл. 213в в ал. 1 след думите “определени с решение на Централната изборителна комисия” се добавя и текстът “при съобразяване на техническите спецификации относно хартията на производителя на машините за машинно гласуване”.

§ 29. В чл. 214, ал.2 накрая се добавят думите “и обработката на данните от него”.

§ 30. В чл. 263 се правят следните изменения:

1. Създава се ал.5:

„(5) При идентифицирането на изборителите в изборителните секции се използват устройства за сканиране на документи за самоличност, които автоматично въвеждат данните в електронен списък на изборителите.“

2. Създава се ал.6:

„(6) Електронният списък на изборителите се синхронизира в реално време, за да се предотврати повторно гласуване.“

§ 31. В чл. 268 се правят следните изменения:

1. В ал.4 думата “бюлетина” се заменя с думите “контролна разписка”, а думите “подпечатва се с печата на комисията на гърба” и запетайката преди тях се заличават;
2. В ал.5 думата “бюлетината” се заменя с думите “контролната разписка”.

§ 32. В чл.269 се добавя изречение трето, със следния текст:

“Гласовете от техническото устройство за гласуване се отчитат, като се преброяват контролните разписки по чл. 268, ал. 5”.

§ 33. В чл. 270, ал.2 се изменя така:

“(2) Неизползваните и сгрешените бюлетини се преброяват, опаковат се поотделно и се запечатват с хартиена лента. Контролните разписки от машинното гласуване се опаковат и се запечатват с хартиена лента. Отрязъците с номерата от бюлетините се опаковат и се запечатват с хартиена лента. Хартиената лента се подпечатва с печата на комисията и се подписва от членове на комисията. ”

§ 34. Чл. 271 се изменя така:

“Чл. 271. (1) След приключване на гласуването секционната изборителна комисия отчита резултатите от машинното гласуване в изборителната секция чрез отпечатване на протокол от устройството за машинно гласуване при спазване на разпоредбите на този раздел по ред, определен от Централната изборителна комисия по чл. 57, ал. 1, т. 29.

(2) При установяване на резултатите от гласуването броят на машинно гласувалите избиратели е равен на броя на потвърдените гласове от машинното гласуване, които гласове са равни на броя на отпечатаните от системата контролни разписки.”

§ 35. В Чл. 276 думите “и специалната кутия за машинно гласуване” се заличават.

§ 36. В чл. 277 думите “и бюлетините от машинно гласуване” се заличават.

§ 37. В чл. 278, ал.6 думите “и бюлетините от машинно гласуване” се заличават.

§ 38. В чл. 279 се правят следните изменения:

1. В ал.1 думите “и на специалната кутия за машинно гласуване” и думите “и бюлетините от машинно гласуване” се заличават.
2. В ал.2 думите “и бюлетините от машинно гласуване” се заличават.

§ 39. В чл. 280, ал.1 думите “и бюлетина от машинно гласуване” се заличават.

§ 40. В Чл. 281 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал.1 думите “и специалната кутия за машинно гласуване” се заличават.
2. В т.1 на ал.1 след думата “бюлетини” се добавят думите “и броят на потвърдените гласове от машинното гласуване”;
3. Създава се ал.3, със следния текст:

“(3) Протоколът от машинното гласуване се прилага към протокола по ал. 1 и е неразделна част от него.”

4. Създава се ал.4, със следния текст:

“(4) Данните от протокола от машинното гласуване се прибавят към данните от протокола на секционната избирателна комисия по ал. 1 и 2 при въвеждането им в изчислителния пункт на районната избирателна комисия чрез прехвърляне от записващото техническо устройство.”

§ 41. В Чл. 283, изречение първо след думата “протокол” се добавят думите “включително протокола с данните от машинното гласуване”.

§ 42. Създава се чл. 288:

“Чл. 288. (1) Членовете на секционната избирателна комисия по чл. 285, ал. 1 проследяват прехвърлянето на данните от записващото техническо устройство от машинното гласуване в изчислителния пункт на районната избирателна комисия.

(2) Данните от записващото техническо устройство се сверяват с данните от протокола от машинното гласуване, неразделна част от протокола на секционната избирателна комисия.”

§ 43. В чл. 288а след думите “секционните избирателни комисии” се добавят думите “и прехвърляне на данните от записващото техническо устройство”.

§ 44. Чл. 289, ал. 1 се изменя така:

“(1) Въз основа на данните от протоколите на секционните изборителни комисии от гласуването с хартиени бюлетини и от машинното гласуване районната изборителна комиссия отчита резултатите от гласуването в изборния район и съставя протокол.”

§ 45. В чл. 301 се правят следните допълнения:

1. В ал.1 след думите “от страната” се поставя запетая и се добавят думите “данните от машинното гласуване”;
2. В ал.2, изречение второ, след думите “секционните изборителни комисии” се добавят думите “и данните от машинното гласуване”;

§ 46. В чл. 333, ал.1 думите “и на специалната кутия за машинно гласуване” и думите “и бюлетините от машинно гласуване” се заличават.

§ 47. В чл. 334, ал.1 думите “и бюлетина от машинно гласуване” се заличават.

§ 48. В чл. 335 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 думите “и специалната кутия за машинно гласуване” се заличават;
2. В ал.1, т. 1 накрая се добавят думите “и броят на потвърдените гласове от машинното гласуване”;
3. Създава се ал.2, със следния текст:

“(2) Протоколът от машинното гласуване се прилага към протокола по ал. 1 и е неразделна част от него.”

4. Създава се ал.3, със следния текст:

“(3) Данните от протокола от машинното гласуване се прибавят към данните от протокола на секционната изборителна комиссия по ал. 1 при въвеждането им в изчислителния пункт на районната изборителна комиссия чрез прехвърляне от записващото техническо устройство.”

§ 49. В чл.339, ал.1 след думите “секционните изборителни комисии” се добавят думите “от гласуването с хартиени бюлетини и от машинното гласуване”.

§ 50. Чл. 346 се изменя така:

“Чл.346. За създаване на базата данни се прилагат правилата на чл.301.”

§ 51. Чл. 382 се изменя така:

“Чл.382. За отчитане резултатите от гласуването се прилагат разпоредбите на чл.339.”

§ 52. Чл. 390 се изменя така:

“Чл.390. За създаване на базата данни се прилагат правилата на чл.301.”

§ 53. В чл.429, ал.2, изречение второ след думата “бюлетините” се добавят думите “и контролните разписки от машинното гласуване”.

§ 54. Чл. 430 се изменя така:

“Чл. 430. (1) След приключване на гласуването секционната избирателна комисия отчита резултатите от машинното гласуване в избирателната секция чрез отпечатване на протокол от устройството за машинно гласуване при спазване на разпоредбите на този раздел по ред, определен от Централната избирателна комисия по чл. 57, ал. 1, т. 29.

(2) При установяване на резултатите от гласуването броят на машинно гласувалите избиратели е равен на броя на потвърдените гласове от машинното гласуване.”

§ 55. В чл. 437 думите “и бюлетини от машинно гласуване” се заличават навсякъде в текста.

§ 56. В Чл. 438 се правят следните изменения:

1. В ал.1 думите “и на специалната кутия за машинно гласуване” и думите “и бюлетините от машинно гласуване” се заличават.
2. В ал.2 думите “и бюлетините от машинно гласуване” се заличават.

§ 57. В Чл. 439 думите “и бюлетините от машинно гласуване” се заличават..

§ 58. В Чл. 440 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 думите “и специалната кутия за машинно гласуване” се заличават;
2. В ал.1, т. 1 накрая се добавят думите “и броят на потвърдените гласове от машинното гласуване”;
3. Създава се ал.3, със следния текст:

“(3) Протоколът от машинното гласуване се прилага към протокола по ал. 1 и е неразделна част от него.”

5. Създава се ал.4, със следния текст:

“(4) Данните от протокола от машинното гласуване се прибавят към данните от протокола на секционната избирателна комисия по ал. 1 при въвеждането им в изчислителния пункт на общинската избирателна комисия чрез прехвърляне от записващото техническо устройство.”

§ 59. Създава се чл. 446, със следния текст:

“Чл. 446. (1) Членовете на секционната избирателна комисия по чл. 444, ал. 1 проследяват прехвърлянето на данните от записващите технически устройства от машинното гласуване и от оптичното устройство за сканиране в изчислителния пункт на общинската избирателна комисия.

(2) Данните от записващите технически устройства се сверяват с данните от протоколите от машинното гласуване и от оптичните устройства за сканиране, неразделна част от протоколите на секционната избирателна комисия.”

§ 60. В чл. 446а след думите “секционните избирателни комисии” се добавят думите “и прехвърляне на данните от записващото техническо устройство”.

§ 61. В чл. 447 след думите “секционните избирателни комисии” се добавят думите “от гласуването с хартиени бюлетини и от машинното гласуване”.

§ 62. В Чл. 450 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал.1, т.7 в края се добавят думите “и потвърдените гласове от машинното гласуване”;
2. В ал.1 се създава т.18, със следния текст:
“18. данните от машинното гласуване.”
3. Създава се ал.3 със следния текст:

“(3) Данните от гласуването с хартиени бюлетини и от машинното гласуване се сумират, като общият брой на гласувалите избиратели с хартиени бюлетини и на машинно гласувалите избиратели е равен на общия брой на намерените в избирателните кутии бюлетини и на броя на потвърдените гласове от машинното гласуване.”.

§ 63. В § 56 от Заключителните разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Изборния кодекс (обн., ДВ, бр. 104 от 2022 г.; изм., бр. 23 от 2026 г.) думите „от 1 януари 2028 г.“ се заменят с „от 1 септември 2026 г.“.

§ 64. В Приложение № 1 към чл. 248, Методика за определяне на резултатите от гласуването и разпределението на мандатите при избори за народни представители, в т. II, т. 2.1. се създава изречение второ: „Ако за някой МИР отсъстват такива данни, се прилага правилото по т. 2.2., т. 2.11., изречение второ и т. 12.“.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в Държавен вестник, с изключение на § 30, който влиза в сила 12 месеца след обнародването на този закон.

§ 2. В срок до 1 година от влизане в сила на този закон Централната избирателна комисия придобива необходимия брой устройства за сканиране на лични карти и създава електронната система по чл.263, ал.6.

Законът е приет от 52-рото Народно събрание на 2026 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

ВНОСИТЕЛИ:

Гюю Гюев
Николай Дешков
Богдан Богданов
Татяна Фунтанел
Мерослав Младков
Радослав Рибарски

Мло Михайлов
Богача Петров
Юрдан Терзийски
Бойки Рашков
Велислав Величков

МОТИВИ

към Законопроект за изменение и допълнение на Изборния кодекс

I. Причини, които налагат приемането на законопроекта

Изборният процес следва да гарантира свободното, равно и пряко упражняване на изборителното право, както и достоверното, прозрачно и проверимо отчитане на подадения вот. Доверието на гражданите в изборите е основна предпоставка за легитимността на представителните институции и за нормалното функциониране на демократичната държава.

През последните години в обществото се натрупаха сериозни съмнения относно организацията на изборния процес, действията на секционните изборителни комисии, реда за отчитане на резултатите и ефективността на контрола върху изборните нарушения. Тези съмнения се задълбочават от случаи на неправилно попълване на протоколи, несъответствия в изборните книжа, съмнения за неправомерно въздействие върху изборители и недостатъчна възможност за последваща проверка на отделни действия и решения на изборната администрация.

Поддържането на изборна уредба, която допуска неясноти, непропорционални ограничения или възможности за субективно въздействие върху изборния резултат, води до ерозия на общественото доверие. Това намалява мотивацията на гражданите за участие в изборите и поставя под съмнение демократичната легитимност на избраните органи.

Една от основните причини за това недоверие е начинът, по който действащата уредба третира машинното гласуване. С предходни изменения в Изборния кодекс машинното гласуване беше практически обезсмислено чрез приравняване на отпечатваната от устройството контролна разписка на бюлетина от машинно гласуване и чрез въвеждане на режим, при който резултатът от машинното гласуване фактически се установява чрез ръчно преброяване на разписки. По този начин бяха неутрализирани основните предимства на машинното гласуване — ограничаване на недействителните гласове, намаляване на човешките грешки при отчитането, по-висока проследимост на резултата и възможност за технологична проверка.

Съществуващата уредба създава предпоставки за несъответствия между електронните данни, машинния протокол и физическите контролни носители, като същевременно поставя прекомерна тежест върху секционните изборителни комисии. Това увеличава риска от грешки, забавя обработването на изборните книжа и създава условия за съмнения относно крайния резултат. Поради това е необходимо ясно да се възстанови логиката на машинното гласуване като самостоятелен способ за гласуване и отчитане, при който контролната разписка изпълнява контролна, а не заместваща функция.

Наред с това съществуват и проблеми в действащата уредба относно образуването на изборителни секции извън страната. С предходни изменения в Изборния кодекс бяха въведени ограничения и усложнения, които необосновано затрудняват упражняването на изборителното право от българските граждани извън страната. Практиката по прилагането на тези правила показва, че те не постигат необходимия баланс между защитата на изборния процес и гарантирането на достъп до гласуване, а създават непропорционални административни препятствия пред добросъвестните изборители.

Същевременно са необходими по-ефективни гаранции срещу злоупотреби с декларации в изборния процес. Предварително попълнени или подписани декларации могат да бъдат използвани за заобикаляне на изборните правила и за създаване на привидна законосъобразност. Поради това е обосновано отпадането на ограниченията при образуването на секции извън страната да бъде съпроводено с въвеждане на по-ефективна компенсаторна гаранция — декларациите да се попълват и подписват непосредствено пред членовете на секционната изборителна комисия.

Този подход премества контрола от предварителни формални ограничения към непосредствен контрол в момента на упражняване на изборителното право. Така се гарантира личното извършване на волеизявлението, проверката на самоличността на изборителя и спазването на законовите изисквания, без да се затруднява необосновано достъпът до гласуване.

Съществува необходимост и от засилване на гаранциите за непристрастност на лицата, които непосредствено участват в изборния процес в изборните помещения или упражняват контролни функции в рамките на изборния ден. В тази връзка законопроектът предвижда допълнителни правила за несъвместимост за кметски наместници, наблюдатели, застъпници и представители на партии, коалиции и

инициативни комитети. Наред с това се предлага промяна в правилата за вземане на решения от Централната изборителна комисия с оглед предотвратяване на блокиране на нейната работа в кратките и преклузивни срокове на изборния процес.

Необходима е и изрична възможност за контрол върху решенията на районните и общинските изборителни комисии, с които по подаден сигнал не се установява нарушение на изборното законодателство. Липсата на ефективна възможност за оспорване на подобни актове отслабва защитата срещу изборни нарушения и може да доведе до фактическа необжалваемост на отказа да бъде констатирано нарушение.

Законопроектът предвижда и изменения, насочени към намаляване на административната тежест при регистрацията на партии и коалиции. Част от документите, които понастоящем се изискват от политическите субекти, се съдържат в публични регистри или се намират при други държавни органи. В съответствие с принципа на служебното начало е обосновано Централната изборителна комисия да извършва служебни справки, вместо да се възлага на партиите и коалициите да представят документи, които държавата вече притежава.

Допълнително се предвижда въвеждане на технически средства за идентификация на изборителите чрез сканиране на документи за самоличност и електронен списък на изборителите, синхронизиран в реално време. Тази мярка има за цел да намали риска от повторно гласуване, технически грешки и злоупотреби с изборителните списъци.

Предложеният законопроект е насочен към преодоляване на посочените дефицити чрез въвеждане на по-ясни, по-ефективни и по-проверими правила за провеждане и отчитане на изборите.

II. Основни положения на законопроекта

Със законопроекта се предлагат следните основни групи изменения.

1. Гласуване извън страната и попълване на декларациите пред секционната изборителна комисия

С предложените изменения в чл. 3, чл. 11, чл. 14, чл. 28, чл. 29, чл. 30 и чл. 33 от Изборния кодекс се извършва цялостно прецизиране на режима относно упражняването

на изборителното право извън страната и се въвеждат допълнителни гаранции за законосъобразното деклариране на обстоятелствата, удостоверявани от изборителите.

На първо място, се предлага отпадане на ограниченията при образуването на изборителни секции извън страната, въведени с предходни изменения на Изборния кодекс, които необосновано затрудниха упражняването на изборителното право от българските граждани извън пределите на Република България. Практиката по прилагането на тези разпоредби показва, че те не допринасят за защитата на изборния процес, а създават непропорционални административни препятствия пред упражняването на основно конституционно право.

Предлага се възстановяване на предвидим и обективен механизъм за образуване на изборителни секции, основан както на броя на подадените заявления, така и на установената изборителна активност при предходни избори. Предвижда се секции да се образуват в местата, в които на проведени до 5 години преди изборния ден избори е имало образувана поне една изборителна секция, в която са гласували не по-малко от 100 изборители. По този начин законът отчита действителната активност на българските граждани извън страната и избягва необходимостта при всеки изборен процес да се създава отново административна предпоставка за места, в които трайно има значителен брой гласувачи.

Запазва се и възможността ръководителите на дипломатическите и консулските представителства да отправят мотивирано предложение за образуване на секции и извън изрично предвидените хипотези, включително когато броят на подадените заявления е по-малък от 40, но общият брой заявления или данните от предходни избори обосновават такава необходимост.

Същевременно законопроектът въвежда като компенсаторна гаранция задължение декларациите по съответните разпоредби да бъдат попълвани и подписвани непосредствено пред членовете на секционната изборителна комисия.

Тази промяна значително повишава степента на защита срещу злоупотреби с предварително попълнени или подписани декларации, както и срещу възможността декларации да бъдат подписвани извън контрола на изборната администрация. Попълването и подписването на декларацията в присъствието на членовете на СИК

осигурява непосредствена проверка на самоличността на избирателя, личното извършване на волеизявлението и спазването на законовите изисквания.

По този начин отпадането на ограниченията при образуването на секции извън страната е съпроводено с въвеждането на по-ефективна гаранция за законосъобразното упражняване на избирателното право. Вместо предварителни формални ограничения, които затрудняват добросъвестните избиратели, законопроекът въвежда непосредствен контрол при самото упражняване на правото на глас.

2. Ефективност в работата на изборната администрация

С изменението на чл. 53, ал. 4 се предлага решенията на ЦИК да се приемат с мнозинство повече от половината от членовете ѝ. Целта е да се преодолее възможността работата на комисията да бъде блокирана чрез прекомерно високо мнозинство, особено предвид кратките и преклузивни срокове в изборния процес. Ефективното функциониране на ЦИК е предпоставка за своевременното произнасяне по въпроси от съществено значение и за нормалното протичане на изборите.

3. Несъвместимости за лица, участващи в изборния процес

С допълнението в чл. 66, ал. 1 се предлага ограничението за членство в секционна избирателна комисия да обхване и кметските наместници. Кметският наместник изпълнява публични функции на местно равнище и може да има пряко влияние в съответното населено място. Участието му в СИК може да създаде съмнения за зависимост, натиск или неправомерно въздействие върху изборния процес.

Създават се и нови разпоредби относно несъвместимостите за наблюдатели, застъпници и представители на партии, коалиции и инициативни комитети. Макар тези лица да не са членове на изборната администрация, те присъстват в изборните помещения и участват в средата, в която се упражнява и отчита правото на глас. Поради това е необходимо да се предвидят ограничения, които да гарантират, че лица с определени несъвместимости няма да упражняват функции, които биха могли да повлияят върху изборния процес или да създадат съмнение за конфликт на интереси, зависимост или институционален натиск.

Предложените промени укрепват гаранциите за безпристрастност на изборния процес и ограничават възможността лица с властово или партийно положение да оказват пряко или косвено влияние върху действията в изборното помещение.

4. Обжалване на решения по сигнали за изборни нарушения

С измененията в чл. 73 и чл. 88 се предвижда решенията на районните и общинските избирателни комисии, постановени по подаден сигнал, с които не е установено нарушение на изборното законодателство, да подлежат на оспорване и обжалване от подателя на сигнала.

Предложението преодолява съществуваща празнота в защитата срещу отказа на изборна комисия да установи нарушение. Подателят на сигнал има правен интерес от проверка на такъв отказ, тъй като липсата на установено нарушение може да засегне законосъобразността, прозрачността и доверието в изборния процес.

Въвеждането на изрична възможност за оспорване гарантира по-ефективен контрол върху актовете на изборните комисии и съответства на принципите на законност, публичност, отчетност и право на защита.

5. Подвижни секционни избирателни комисии

С измененията в чл. 89, чл. 90 и чл. 91 се предлага намаляване на броя заявления, необходими за образуване на подвижна секционна избирателна комисия, както и въвеждане на ограничение в една подвижна СИК да не могат да гласуват повече от 30 избиратели.

Предложенията имат за цел едновременно да улеснят достъпа до гласуване на избиратели с трайни увреждания или затруднения в придвижването и да гарантират по-добра организация и контрол при подвижното гласуване. Подвижното гласуване се извършва извън изборното помещение и поради това предполага повишена степен на организационна яснота, проверимост и контрол.

Ограничението за максимален брой избиратели в една подвижна секция ще намали риска от прекомерно натоварване на комисията, забавяне на процеса и допускане на нарушения. Същевременно намаляването на минималния брой заявления за образуване

на подвижна секция улеснява реалното упражняване на изборителното право от лица, за които гласуването в изборното помещение е обективно затруднено.

6. Регистрация на партии, коалиции и местни коалиции

С измененията в чл. 133, чл. 134, чл. 140 и чл. 141 се предлага Централната изборителна комисия да извършва служебни справки в Софийски градски съд и Сметната палата относно съдебната регистрация, представителството и финансовите отчети на политическите партии.

Така се намалява административната тежест за партиите и коалициите, като се премахва необходимостта да представят документи, които вече се намират при държавни органи или публични институции. Предложението е в съответствие с принципа на служебното начало и с изискването административните процедури да не се усложняват с излишни формални изисквания.

С отмяната на чл. 147 и изменението на чл. 150 се прецизира режимът за заличаване на регистрацията на местни коалиции. Въвеждат се ясен срок, писмено заявление и решение за заличаване, подписано от лицата, представляващи партиите или коалициите, включени в състава на местната коалиция. По този начин се създава по-голяма правна сигурност относно волята на субектите, участващи в местната коалиция, и се избягват неясноти при прекратяване на участието ѝ в изборния процес.

7. Машинно гласуване, контролни разписки и отчитане на резултатите

Съществена част от законопроекта е насочена към възстановяване на машинното гласуване като реален способ за гласуване и отчитане на резултата, а не като формално дублиране на хартиеното гласуване.

Предлага се в изборителната секция изборителят да гласува с бюлетина за машинно гласуване, освен в изрично предвидените от закона случаи, при които се гласува с хартиена бюлетина. Изрично се урежда, че изборител, който гласува с бюлетина за машинно гласуване, не може да гласува и с хартиена бюлетина.

С измененията се прави ясно разграничение между машинния вот, контролната разписка и хартиената бюлетина. Контролната разписка не следва да се третира като

бюлетина от машинно гласуване, тъй като тя не е самостоятелен способ за гласуване, а удостоверителен и контролен носител на вече потвърдения от избирателя машинен вот.

Законопроектът предвижда резултатите от машинното гласуване да се отчитат чрез отпечатване на протокол от устройството за машинно гласуване и чрез данните от записващото техническо устройство. Протоколът от машинното гласуване се прилага към протокола на секционната избирателна комисия и е неразделна част от него. Данните от машинното гласуване се прибавят към данните от гласуването с хартиени бюлетини при въвеждането им в изчислителния пункт чрез прехвърляне от записващото техническо устройство.

Предвижда се членовете на секционната избирателна комисия да проследяват прехвърлянето на данните от записващото техническо устройство и да се извършва сверяване с данните от протокола от машинното гласуване. Така се въвежда механизъм за проверимост между машинния протокол, електронния носител и контролните разписки.

Съответните промени се правят последователно и в разпоредбите относно различните видове избори, така че режимът на машинното гласуване и отчитането на резултатите да бъде единен, ясен и приложим. Премахват се текстове, които приравняват контролните разписки на бюлетини от машинно гласуване и които създават неясноти относно ролята на специалната кутия за машинно гласуване.

Предлаганият модел възстановява смисъла на машинното гласуване като средство за ограничаване на недействителните гласове, намаляване на човешките грешки, ускоряване на обработването на резултатите и повишаване на доверието в изборния процес.

8. Електронна идентификация на избирателите

С измененията в чл. 263 се предлага при идентифицирането на избирателите в избирателните секции да се използват устройства за сканиране на документи за самоличност, които автоматично въвеждат данните в електронен списък на избирателите. Предвижда се електронният списък да се синхронизира в реално време с цел предотвратяване на повторно гласуване.

Предложението има за цел да намали риска от грешки при ръчното вписване на данни, да ускори идентификацията на избирателите и да създаде допълнителна гаранция срещу повторно гласуване. Електронната синхронизация на списъците ще осигури по-висока степен на контрол, особено при избори с голям брой секции и значителна избирателна активност.

Предвиден е срок, в който Централната избирателна комисия да придобие необходимия брой устройства и да създаде съответната електронна система. Така въвеждането на тази мярка се обвързва с необходимата техническа и организационна готовност.

9. Многомандатен изборен район извън страната

С предложението за допълване на Приложение № 1 към чл. 248 се урежда хипотезата, при която за многомандатен изборен район не са налице данни от последното преброяване на населението. В този случай броя на мандатите се предлага да бъдат четири.

Тази промяна е необходима с оглед създаването на работещ механизъм за определяне на мандатите при многомандатен изборен район извън страната. За българските граждани извън страната не съществуват данни от националното преброяване, които да са съпоставими с данните за населението в многомандатните изборни райони в страната.

Предложението е част от общата уредба, насочена към по-пълноценно представителство на българските граждани извън страната и към премахване на ограниченията, които пречат ефективното упражняване на избирателните им права.

10. Влизане в сила и преходни правила

Законопроектът предвижда законът да влезе в сила от деня на обнародването му в „Държавен вестник“, с изключение на разпоредбите, за чието прилагане е необходима техническа и организационна подготовка. За тях се предвижда отложено влизане в сила.

Предвижда се Централната избирателна комисия в срок до една година да придобие необходимия брой устройства за сканиране на лични карти и да създаде електронната система за синхронизация на избирателните списъци. Това е необходимо, за да се

гарантира, че новите технически изисквания ще бъдат приложени при реална готовност на изборната администрация.

III. Цели на законопроекта

Основните цели на законопроекта са:

1. повишаване на доверието на гражданите в изборния процес;
2. гарантиране на по-висока степен на прозрачност, проверимост и достоверност при отчитане на изборните резултати;
3. възстановяване на машинното гласуване като реален и ефективен способ за гласуване и отчитане на резултата;
4. преодоляване на приравняването на контролната разписка към хартиена бюлетина;
5. намаляване на грешките и възможностите за манипулации при отчитането на изборните резултати;
6. осигуряване на по-надеждно прехвърляне, сверяване и отчитане на данните от машинното гласуване;
7. премахване на необоснованите ограничения пред образуването на секции извън страната;
8. създаване на по-добри условия за упражняване на избирателните права на българските граждани зад граница;
9. въвеждане на по-ефективна гаранция при попълването и подписването на декларации пред СИК;
10. повишаване на ефективността на Централната избирателна комисия и укрепване на гаранциите за безпристрастност на лицата, които непосредствено участват в изборния процес;
11. въвеждане на ясни правила за несъвместимост за лица, участващи в изборния процес;
12. осигуряване на ефективно обжалване на решения, с които изборните комисии отказват да установят нарушение;
13. намаляване на административната тежест при регистрацията на партии и коалиции;
14. въвеждане на технически гаранции срещу повторно гласуване;

15. създаване на работещ механизъм за определяне на мандатите при многомандатен изборен район извън страната.

IV. Финансови и други средства, необходими за прилагането на закона

Прилагането на по-голямата част от предложените изменения не изисква допълнителни бюджетни средства. Те са свързани с прецизиране на действащи процедури, въвеждане на несъвместимости, облекчаване на регистрационни режими и изменение на начина на отчитане на машинното гласуване.

Допълнителни средства ще бъдат необходими за придобиване на устройства за сканиране на документи за самоличност и за създаване на електронната система за синхронизация на избирателните списъци. Именно поради това законопроекът предвижда срок, в който Централната избирателна комисия да осигури необходимата техническа и организационна готовност.

Необходимите средства следва да бъдат планирани по бюджета на Централната избирателна комисия, съответно по бюджета за организационно-техническата подготовка на изборите.

V. Очаквани резултати от прилагането на закона

С присмането на законопроекта се очаква:

1. повишаване на доверието в изборния процес;
2. намаляване на грешките при отчитане на изборните резултати;
3. по-ясно и последователно прилагане на правилата за машинно гласуване;
4. по-добра проследимост между машинния протокол, електронните данни и контролните разписки;
5. по-ефективен контрол върху решенията на изборните комисии по сигнали за нарушения;
6. по-добра организация на гласуването извън страната;
7. по-лесно упражняване на избирателните права на българските граждани зад граница;
8. ограничаване на възможностите за злоупотреби с декларации;
9. повишаване на гаранциите за безпристрастност на лицата, които присъстват и участват в изборния процес в изборното помещение;;

10. намаляване на административната тежест при регистрацията на партии и коалиции;
11. създаване на технически гаранции срещу повторно гласуване;
12. по-голяма правна сигурност при определяне на мандатите за многомандатен изборен район извън страната.

VI. Заключение

Предложеният законопроект има за цел да отговори на реални и натрупани проблеми в изборния процес. Той възстановява логиката на машинното гласуване, премахва необосновани ограничения пред гласуването на българските граждани извън страната, въвежда допълнителни гаранции срещу злоупотреби и създава по-ясни правила за работа на изборната администрация.

Чрез предвидените изменения се постига по-висока степен на прозрачност, проверимост и правна сигурност при провеждането на изборите. Законопроектът е насочен към укрепване на доверието в изборния процес и към гарантиране на действителното, свободно и равно упражняване на избирателните права на българските граждани.

Поради изложените съображения се предлага Народното събрание да приеме Законопроекта за изменение и допълнение на Изборния кодекс.

ВНОСИТЕЛИ:

Гюю Гюев

Николай Делиев

Богдан Богданов

Татяна Филимова

Мирослав Иванов

Радослав Рибарски

Михаил Михайлов

Богдан Петков

Иордан Терзийски
Бенко Рашков
Венцеслав Венциков

ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

Елементи на оценката	Аргументация
Основания на законодателната инициатива	Законодателната инициатива е продиктувана от натрупаните през последните години съмнения относно организацията на изборния процес, работата на секционните избирателни комисии и достоверността на отчитането на резултатите. С предходни изменения на Изборния кодекс машинното гласуване беше практически обезсмислено чрез приравняване на контролната разписка на бюлетина от машинно гласуване и чрез установяване на отчитане на резултата посредством ръчно преброяване на разписки, с което бяха неутрализирани основните предимства на машинното гласуване – по-ниска грешка при отчитане, ограничаване на недействителните гласове и по-висока проследимост на резултата. Успоредно с това действащата уредба относно образуването на избирателни секции извън страната създава непропорционални административни пречки пред българските граждани зад граница, а липсва и достатъчна гаранция срещу злоупотреба с предварително попълнени декларации. Съществува и празнота по отношение на обжалването на решения на районните и общинските избирателни комисии, с които не е установено нарушение по подаден сигнал, както и необходимост от засилване на гаранциите за безпристрастност на лицата, които непосредствено участват в изборния процес или присъстват в изборните помещения и от намаляване на административната тежест при регистрацията на партии и коалиции. Законопроектът отговаря на тези дефицити чрез възстановяване на реалната функция на машинното гласуване, облекчаване на режима за секции извън страната

	при въвеждане на компенсаторна гаранция (подписване на декларации пред СИК), въвеждане на несъвместимости за участници в изборния процес, изрична възможност за обжалване на откази по сигнали и въвеждане на технически средства за електронна идентификация на избирателите.
Заинтересовани групи	Пряко засегнати: - Централна изборителна комисия, районни и общински изборителни комисии - Секционни изборителни комисии - Наблюдатели, застъпници и представители на партии, коалиции и инициативни комитети - Политически партии, коалиции и местни коалиции - Български граждани, упражняващи изборителното си право извън страната - Дипломатически и консулски представителства на Република България - Кметски наместници Непряко засегнати: - Всички български изборители - Неправителствени организации, ангажирани с честността и прозрачността на изборите - Медиите, отразяващи изборния процес
Анализ на разходи и ползи	Прилагането на по-голямата част от предложените изменения не изисква допълнителни бюджетни средства, тъй като са свързани с прецизиране на действащи процедури, въвеждане на несъвместимости, облекчаване на регистрационни режими и промяна в начина на отчитане на машинното гласуване. Допълнителни средства ще бъдат необходими за придобиване на устройства за сканиране на документи за самоличност и за създаване на електронна система за синхронизация на изборителните списъци, като законопроектът предвижда

	едногодишен срок за осигуряване на тази готовност от страна на Централната изборителна комисия. Очакваните ползи включват: по-високо обществено доверие в изборния процес; намаляване на грешките при отчитане на резултатите; по-добра проследимост между машинния протокол, електронните данни и контролните разписки; по-лесно упражняване на изборителните права на българските граждани извън страната; ограничаване на възможностите за злоупотреба с декларации; и намалена административна тежест при регистрацията на партии и коалиции.
Административна тежест и структурни промени	С приемането на законопроекта не се предвижда сливане, закриване или създаване на нови административни структури. Въвежда се служебно начало при проверката на съдебната регистрация и финансовите отчети на партиите и коалициите (чрез справки на ЦИК в Софийски градски съд и Сметната палата), с което се намалява тежестта за самите партии и коалиции, тъй като отпада необходимостта да представят документи, с които държавата вече разполага. Въвеждането на изрична възможност за обжалване на решения на РИК и ОИК по сигнали, при които не е установено нарушение, разширява процедурния обем на дейност на съответните органи, но не създава нови структури, а само добавя стъпка в съществуващ ред за производство. Новите изисквания за електронна идентификация на изборителите налагат еднократна организационно-техническа подготовка от страна на ЦИК в определения преходен срок.

Въздействие върху нормативната база	С предложения законопроект се изменят и допълват разпоредби на Изборния кодекс, включително чл. 3, чл. 11, чл. 14, чл. 28 – чл. 30, чл. 33, , чл. 53, чл. 66, чл. 73, чл. 88 – чл. 91, чл. 115а, чл. 118, чл. 120а, чл. 124а, чл. 133, чл. 134, чл. 140, чл. 141, чл. 147, чл. 150, чл. 206, чл. 208, чл. 212 – чл. 214, чл. 263, чл. 268 – чл. 271, чл. 276 – чл. 283, чл. 288, чл. 288а, чл. 289, чл. 301, чл. 333 – чл. 335, чл. 339, чл. 346, чл. 382, чл. 390, чл. 429, чл. 430, чл. 437 – чл. 440, чл. 446, чл. 446а, чл. 447, чл. 450 и Приложение № 1 към чл. 248, както и § 56 от Заключителните разпоредби на предходен закон за изменение на кодекса. Предложените промени не влизат в колизия с действащата нормативна уредба и не засягат актове от правото на Европейския съюз, доколкото организацията на изборния процес е от изключителната компетентност на държавите членки. Не се предвиждат промени в подзаконови нормативни актове, извън техническите правила, които Централната избирателна комисия приема в изпълнение на законовите си правомощия.
Равно третиране от държавата и балансирано демографско развитие	Предложението не засяга спазването на принципа на равенство съгласно българското законодателство. Отпадането на непропорционалните ограничения при образуването на избирателни секции извън страната цели именно по-пълноценно и равнопоставено упражняване на избирателното право от българските граждани зад граница, като въведената компенсаторна гаранция (подписване на декларации пред СИК) се прилага еднакво към всички избиратели в съответния обхват. Не се очакват негативни въздействия на предложението върху балансираното демографско развитие, включително върху темповете на изменение на броя на населението, динамиката на миграционните потоци или ограничаването на броя на емигриращите български граждани. Напротив, улесняването

на достъпа до гласуване извън страната може да допринесе за по-пълноценна връзка на българските граждани в чужбина с политическия живот на страната.

ВНОСИТЕЛИ:

Гюю Гюев

Николай Деев

Богдан Богданов

Татяна Сундзюков

Мирослав Иванов

Радослав Рибарски

Мел Мирайков

Богдан Петков

Йордан Еззики

Богдан Рашков

Велислав Велизков